

1 Asko Takala

Suunnittelukilpailuilla kestävästä rakentamisesta

Kestävään kehitykseen tähtäävä materiaalikulutuksen hillitseminen tekee rakennetun ympäristön suunnittelusta koko ajan vaativampaa. Rakentamisesta tulee aiempaa tarkempaa, reagoivampaa ja vuorovaikutteisempaa.

Uudisrakentamispainotteinen rakentamisen toimintakulttuuri ja sitä osaltaan ohjannut lainsäädäntö sekä perinteiset urakointitavat eivät selvästikään vastaa kestävämpään ympäristöön haasteisiin riittävästi. Suunnittelu ja toteutus limittyvät totuttua enemmän. Määrällisesti uudistuotannon ohittavassa korjausrakentamisessa tämä on ilmeistä, mutta myös monet uudispuolen toteutusmallit vaativat syvempää suunnittelun ja toteutuksen yhteispeliä ja yksityiskohtaisempaa dokumentointia. Niinpä toteutus- ja suunnittelutyön kestävä, oikea-aikainen tekeminen mahdollistava hinnoittelu edellyttää uudelleenajattelua.

Suunnittelun tilaamisen nykykäytännöt ovat usein ristiriitaisia. Tilaajat pyrkivät tilaamaan mahdollisimman vähän suunnittelua kiinteähintaisilla sopimuksilla samalla kun työmailla odotetaan aiempaa enemmän äärimmäisen tarkkoja ja yksityiskohtaisia suunnitelmia. Tämä koskee niin korjausrakentamisessa paljastuvia ennakoimattomia tilanteita kuin uudisrakentamisessa herkästi kuultavien ja palveltavien asiakkaiden muutostarpeita.

Lupaprosessit vievät yhä suuremman osan suunnitteluresursseista. Digitalisaatio ja tekoäly tukevat toki rutiineja ja vaihtoehtojen tuottamista, mutta ne eivät korvaa harkintaa, oivallusta ja kokonaisuuksien punnintaa.

Suunnittelupalveluja hankitaan silti usein kuin marjoja torilta: litrahinta ratkaisee. Valistunut kuluttaja tietää, ettei halvin litrahinta takaa parasta makua. Laatu selviää vasta mais-tamalla. Sama pätee suunnitteluun.

Varsinkin julkisissa hankinnoissa hinta painaa yhä usein eniten. Laatu ymmärretään helposti määrällisinä ja teknisinä minimivaatimuksina, ei kykynä vastata tilaajan todellisiin tarpeisiin ja odotuksiin. Rakennetalotekniikka- ja arkkitehtisuunnittelu valitaan usein pelkän hinnan perusteella. Rakennetalotekniikan sekä muiden erityispalveluiden osalta valintaperusteena on lähes poikkeuksetta pelkkä hinta määrällisten minimivaatimusten täytyttyä. Vain satunnaisesti osaamista arvioidaan aiemmilla referensseillä. Hämmästyttävän harvoin haetaan parasta mahdollista ratkaisua juuri kyseiseen tehtävään suunnittelukilpailun avulla.

Suunnittelukilpailu on luontevin tapa hankkia laadukas, tarkoitukseen paras ja vertailukelpoinen ratkaisuehdotus. Kilpailu tarjoaa mahdollisuuden arvioida laatua konkreet-

tisesti: ehdotuksia vertailemalla, ei lupauten tai yksikköhintojen perusteella.

Kilpailut on turhan usein rajattu vain rakennusten tai kaavaratkaisujen piiriin. Tässä numerossa esiteltävä Kruunuvuorensilta on hyvä esimerkki kilpailujen mahdollisuuksista.

Ensimmäisestä Suomessa järjestetystä arkkitehtuurikilpailusta tulee kuluneeksi 150 vuotta: vuonna 1876 Suomen Pankin rakennuksesta järjestettiin kansainvälinen yleinen kilpailu. Kilpailu hankintatapana on kestänyt aikaa, koska se vastaa olennaiseen kysymykseen: miten saada paras mahdollinen ratkaisu vaativaan suunnittelutehtävään.

Kilpailumuotoja on monia, ja niitä kehitetään jatkuvasti hankintalainsäädännön periaatteiden – avoimuuden, tasapuolisuuden ja reilun kilpailun – puitteissa.

Kun tavoitteena on kestävä, toimiva ja pitkällä aikavälillä taloudellinen rakennettu ympäristö, suunnittelukilpailu ei ole yllälyttöä. Se on järkevä tapa tilata suunnittelua.

Asko Takala

Puheenjohtaja, Suomen Arkkitehtiliitto SAFA arkkitehti SAFA
Kirsti Sivén & Asko Takala Arkkitehdit Oy
asko.takala@arksi.fi

Design competitions promote sustainable building

Sustainability requirements for built environments increase the complexity of design and highlight the close teamwork needed between design and execution in both newbuild and renovation projects. Current procurement practices often prioritise price over quality, which leads to a conflict: less is invested in design services, yet extreme precision and flexible solutions are expected on the worksites.

Digitalisation and artificial intelligence support routines, but cannot replace expertise, scrutiny, and the management of the whole. Design competitions are the best way to find

a high-standard and effective solution for demanding projects, offering the opportunity to review quality based on concrete proposals instead of relying on just price or promises.

When the goal is a sustainable and functional built environment offering long-term economy, a design competition is not a luxury but a rational and justified method for procurement.

Asko Takala

Chairman,
Finnish Association of Architects SAFA
Architect SAFA, Kirsti Sivén & Asko Takala
Arkkitehdit Oy, asko.takala@arksi.fi